

Konference o právu a zákonných povinnostech samospráv

***Nejčastější problémy související s jednáním zastupitelstva a
uplatňování práv občanů obce***

Ing. Marie Kostruhová
ředitelka odboru dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra

**22. března 2011, od 9:40 – 10:40
hotel Olympik Praha, Sokolovská 138, Praha 8**

Práva občana obce

Občan obce (§ 16)

- fyzická osoba
- která je státním příslušníkem České republiky
- a která je v obci hlášena k trvalému pobytu

Práva občana obce, staršího 18 let (§ 16 odst. 2)

1. Právo volit a být volen do zastupitelstva obce (zákon č. 491/2001 Sb.)
2. Právo hlasovat v místním referendu (zákon č. 22/2004 Sb.)
3. Právo vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce svá stanoviska k projednávaným věcem (v souladu s jednacím řádem)
4. Právo vyjadřovat se k návrhu rozpočtu a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok

Práva občana obce

(pokračování)

- *Právo nahlížet do rozpočtu obce a závěrečného účtu a právo nahlížet do zápisu a usnesení ze zasedání zastupitelstva obce a do usnesení z rady obce, výborů zastupitelstva a komisí rady obce a právo pořizovat si z nich výpisy*
- *Právo požadovat projednání záležitosti v oblasti samostatné působnosti zastupitelstvem nebo radou obce*
- *Právo podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty*

Práva občana obce

Právo vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem - § 16 odst. 2 písm. c)

- musí být umožněno před rozhodnutím zastupitelstva
- vztahuje se i na bod „program zasedání“
- lze přiměřeně časově omezit délku vyjádření
- musí být realizovatelné ústně (nelze omezit požadavkem písemnosti)

Práva občana obce

Právo nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy - § 16 odst. 2 písm. e)

- přímý a neomezený přístup k uvedeným dokumentům
- součástí je i možnost vlastními prostředky pořídit „kopii“
- dokumenty lze poskytnout i v kopii (za úhradu nákladů)

Zveřejnění dokumentů na internetu:

- *stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů*

Poskytování dokumentů v režimu InfZ:

- **osobám oprávněným k přímému přístupu: poskytne se bez omezení**
- **jiným osobám nebo jiné dokumenty (zápis z rady): s omezením**

Práva občana obce

Právo požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce; je-li žádost podepsána nejméně 0,5 % občanů obce, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů - § 16 odst. 2 písm. e)

Právo podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty; orgány obce je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů - § 16 odst. 2 písm. f)

- vztah obou práv
- jakým způsobem vyřídit podnět zastupitelstvu nebo radě obce
- (kvalifikovaná žádost x žádost „prostá“)
- povinnost informovat o projednání nebo o vyřízení podnětu (vztahují se do samostatné působnosti)

Práva občana obce

Další osoby nadané právy občana obce:

- **Vlastník nemovitosti v obci (§ 16 odst. 3):**

práva dle § 16 odst. 2 písm. c) až g)

- **fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let, je cizím státním občanem a je v obci hlášena k trvalému pobytu, stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena:**

práva dle § 16 zákona o obcích

Práva a povinnosti člena zastupitelstva obce

- Zastupitelstvo obce je nejvyšším samosprávným orgánem obce, voleným přímým, rovným a tajným hlasováním podle zásad poměrného zastoupení
- Je složeno z členů zastupitelstva obce
 - Členem zastupitelstva se kandidát stává okamžikem **zvolení**
 - **Složení slibu** je podmínkou nikoli pro vznik mandátu, ale pro jeho další trvání
 - **Rezignace**: mandát zaniká uplynutím dne, kdy byla písemná rezignace doručena starostovi obce (nelze ji vzít zpět) a v případě starosty dnem jejího předání na zastupitelstvu. Dnem následujícím nastupuje na uprázdněné místo náhradník
 - **Odmítnutí složení slibu / složení slibu s výhradou**: Mandát zaniká okamžikem, kdy se tak stalo

Práva a povinnosti člena zastupitelstva obce

Neslučitelnost funkce člena zastupitelstva obce

- Upravena v § 5 a § 55 zákona o volbách do zastupitelstev obcí
- Funkce člena zastupitelstva obce je neslučitelná s funkcí
 - Zaměstnance obce zařazeného do obecního úřadu
 - Zaměstnance zařazeného do pověřeného obecního úřadu nebo do krajského a finančního úřadu
 - A zároveň, pokud vykonává přímo státní správu pro území dané obce nebo jde-li o funkci obsazovanou volbou nebo jmenováním

Procesní postup:

- Mandát zaniká nikoli ze zákona, ale vyslovením zániku zastupitelstvem. Pokud tak zastupitelstvo neučiní, vyslovuje zánik mandátu ředitel krajského úřadu (ve správním řízení) s možnou soudní obranou

Práva a povinnosti člena zastupitelstva obce

Základní povinnosti člena zastupitelstva obce

Povinnost účasti na zasedání (§ 83 odst. 1 zákona o obcích) (**možnost vykázaní ze zasedání**)

- **Povinnost** plnit úkoly, které mu orgán, jehož je členem, uloží
- **Povinnost** oznámit možný střet zájmů (§ 83 odst. 2 zákona o obcích a § 8 zákona č.159/2006 Sb., o střetu zájmů)
- **Povinnost** hájit zájmy občanů obce
- **Povinnost** jednat a vystupovat tak, aby nebyla ohrožena vážnost jeho funkce

Práva a povinnosti člena zastupitelstva obce

Práva člena zastupitelstva obce (§ 82 zákona o obcích)

- Právo předkládat zastupitelstvu obce, radě obce, výborům a komisím návrhy na projednání (**§ 82 písm. a/**)
 - *Je-li návrh podán před zasedáním (§ 94 odst. 1):* Musí být zahrnut do návrhu programu a zastupitelstvo nebo rada hlasováním rozhodne o tom, zda věc bude projednána
 - *Je-li návrh podán na zasedání (§ 94 odst. 2):* Rozhodne zastupitelstvo o tom, zda bude zařazen a projednáván
- Právo vznášet dotazy, připomínky a podněty na radu obce a její jednotlivé členy, na předsedy výborů, na statutární orgány právnických osob, jejichž zakladatelem je obec, a na vedoucí příspěvkových organizací a organizačních složek, které obec založila nebo zřídila; písemnou odpověď musí obdržet do 30 dnů (**§ 82 písm. b/**) (hovoří se o „právu interpelace“)

Práva a povinnosti člena zastupitelstva obce

Práva člena zastupitelstva obce (§ 82 zákona o obcích)

- Právo požadovat od zaměstnanců obce zařazených do obecního úřadu, jakož i od zaměstnanců právnických osob, které obec založila nebo zřídila, informace ve věcech, které souvisejí s výkonem jejich funkce; informace musí být poskytnuta nejpozději do 30 dnů (**§ 82 písm. c/**)
 - **Informace související s výkonem funkce** (s pravomocí být i jen zastupitelstva): typicky personální informace z obecního úřadu
 - **Informace** je „zaznamenaný údaj“ (obsah zápisů z jednání rady a zastupitelstva, obsah podkladových materiálů apod.). Nelze žádat o dokumenty do budoucna (např. zasílání zápisů...)
 - Zastupitel má právo určit nejen informace, ale i způsob jejich poskytnutí (nahlédnutím, poskytnutím kopie)

Práva a povinnosti člena zastupitelstva obce

ad právo podle § 82 písm. c) zákona o obcích

- **Možnost žádat úhradu nákladů:** Ano, ale jen za 2 podmínek:
 - *Zastupitel odmítl jiný bezplatný způsob*
 - *Uplatněný požadavek je „nad rámec“ přiměřenosti*
- **Obrana proti nevyhovění:** Zřejmě soudní, potencionálně i podáním stížnosti podle § 16a InfZ

Práva a povinnosti člena zastupitelstva obce

Ostatní práva člena zastupitelstva obce (výběr)

Právo podílet se na rozhodování zastupitelstva obce.

- Vyplývá např. z § 87 zákona o obcích.

Právo být volen do každého voleného orgánu v obci.

- Vyplývá z § 103, 99, 117, 122 zákona o obcích.

Právo účastnit se zasedání zastupitelstva a orgánů, jejichž je členem.

- Toto právo je současně povinností dle § 83 odst. 1 zákona o obcích.

Právo požadovat svolání mimořádného zasedání (§ 92 odst.1).

Právo předkládat námítky proti zápisu ze zasedání zastupitelstva obce (§ 95).

Právo na odměnu (§ 70 - 79)

Zasedání zastupitelstva obce – příprava zasedání

Návrh programu:

- Připravuje rada obce (§ 102 odst. 1), není-li ustavena, starosta obce

Právo podávat návrhy (§ 94 odst. 1):

- člen zastupitelstva obce
- rada obce
- výbory

Zasedání zastupitelstva obce – svolání zasedání

Svolání zasedání zastupitelstva obce

- **Vždy veřejné (§ 93 odst. 2):** zasedáním nejsou „pracovní porady“ členů zastupitelstva obce (Ty jsou přípustné, nelze na nich ovšem přijímat rozhodnutí)
- **Musí být svoláno postupem dle § 93 odst. 1:** Obecní úřad musí zveřejnit informaci o místě, době a navrženém programu nejméně 7 dní přede dnem zasedání
 - 7 kal. Dní **x** 7 x 24 hodin **x** 5 + 2 dny
 - Je podmínkou pro zachování veřejnosti, ale ne každé porušení vede k „neplatnosti“ či „nezákonnosti“ zasedání (relevantní je, nakolik bude mít porušení zákona dopady na princip veřejnosti)
 - Podrobnosti programu – do jaké míry?

Zasedání zastupitelstva obce – svolání zasedání

- **Lhůty pro konání:**
 - Nejméně 1x za 3 měsíce (§ 92 odst. 1)
 - Musí být svoláno tak, aby se konalo do 21 dní, požádá-li o to 1/3 členů zastupitelstva nebo hejtman (pokud takto starosta nesvolá, může svolat místostarosta nebo kterýkoli člen zastupitelstva)
 - Nesejde-li se alespoň jednou za 6 měsíců, MV zastupitelstvo rozpustí
 - *Ad náhradní zasedání:* Není-li ZO usnášeníschopné, předsedající je ukončí a do 15 dnů se koná nové zasedání
- **Svolatel:**
 - Starosta (případně místostarosta)
 - Nesvolal-li v zákonných intervalech, svolá místostarosta nebo kterýkoli člen zastupitelstva obce

Zasedání zastupitelstva obce – průběh zasedání

- **Usnášeníschopnost:**
 - za přítomnosti nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva (§ 92/3)
 - Platné přijetí usnesení: dtto (§ 87)
- **Vedení zasedání:** starosta, případně místostarosta nebo kterýkoli člen zastupitelstva obce nebo dokonce i nečlen
- **Určení ověřovatelů a zapisovatele:** předsedající nebo hlasováním zastupitelstva obce (nemusí se jednat o členy zastupitelstva obce)
- **Schválení programu**
- **Projednávání bodů:** Před každým rozhodnutím musí být dána možnost občanům obce vyjádřit stanovisko (§ 16 odst. 2 písm. c/)
- **Ukončení zasedání:** opatřením předsedajícího nebo hlasováním zastupitelstva

!!!!!!! V případě jakékoli námítky proti postupu předsedajícího nebo požadavku člena zastupitelstva obce je nutné nechat rozhodnout o daném opatření zastupitelstvo hlasováním !!!!

Zasedání zastupitelstva obce – průběh zasedání

Průběh zasedání zastupitelstva

- **Možnost přerušení zasedání**
- **Možnost vykázaní člena zastupitelstva nebo veřejnosti ze zasedání**
- **Možnost omezit délku vystoupení k danému bodu**
- **Pořizování zvukových a obrazových záznamů**
- **Způsoby hlasování (a volby): tajně nebo veřejně**
- **Návrhová, volební, mandátní komise**
- **Schvalování usnesení**
 - Náležitosti usnesení
 - schvalování souhrnného usnesení na závěr jednání (?)

Zasedání zastupitelstva obce – pořizování zápisů

- **§ 95:** O průběhu zasedání zastupitelstva obce se pořizuje zápis, který podepisuje starosta nebo místostarosta a určení ověřovatelé. V zápise se vždy uvede počet přítomných členů zastupitelstva obce, schválený pořad jednání zastupitelstva obce, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Zápis, který je nutno pořádit do 10 dnů po skončení zasedání, musí být uložen na obecním úřadu k nahlédnutí. O námitkách člena zastupitelstva obce proti zápisu rozhodne nejbližší zasedání zastupitelstva obce.
- Musí být vyhotoven do 10 dnů od zasedání
- Podepisuje starosta nebo místostarosta a ověřovatelé (odmítnutí podpisu – poznamenat a vyřizovat na dalším zasedání)
- Námitky proti obsahu zápisu: vyřídí nejbližší zasedání (od podání námítky)
- Zápis jako veřejná listina

Zasedání zastupitelstva obce – usnesení

Formulace usnesení:

- Musí být přesná a jednoznačná
- Přílohy usnesení jsou jeho součástí a musejí být proto i součástí zápisu, v němž se dle zákona o obcích usnesení uvádějí
- V zápise se musí uvést i výsledek hlasování (postačí číselné uvedení, není nutné „adresné hlasování“)
- Je vhodné zachovat formulaci podle příslušné kompetence (zastupitelstvo *schvaluje*, zastupitelstvo *volí*, zastupitelstvo *pověřuje* apod.), ale „chyba“ v této části nezpůsobuje nezákonnost nebo neplatnost.
- *Souhrnné usnesení*
- *Zveřejňování usnesení* (na úřední desce nebo na internetu; § 5 odst. 7 InfZ)
- *Výpisy z usnesení a zápisů*

Metodická pomoc Ministerstva vnitra územním samosprávným celkům

<http://www.mvcr.cz/odk>

- Vzory obecně závazných vyhlášek obcí
- Metodické materiály k činnosti územních samosprávných celků (výklady zákona o obcích)
- Metodická pomoc poskytováním stanovisek na základě žádostí obcí

Dodatek - aktuální soudní rozhodnutí k nakládání s obecním majetkem

1. Povinnost odůvodnit obvyklou cenu jako podmínka platnosti smlouvy

- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. listopadu 2010, **sp. zn. 28 Cdo 3950/2010**
- *„Smlouva o úplatném převodu obecního majetku za cenu podstatně nižší, než je cena v místě a čase obvyklá, bez náležitého zdůvodnění této odchylky, svým obsahem odporuje zákonu (§ 39 odst. 2 zákona o obcích) a je proto podle § 39 obč. zák. neplatná. Jelikož výčet případů relativní neplatnosti podle ustanovení § 40a obč. zák. je uzavřený a posuzovaný případ v něm jako důvod neplatnosti právního úkonu uveden není, jde i zde o neplatnost absolutní.“*

Dodatek - aktuální soudní rozhodnutí k nakládání s obecním majetkem

2. Zveřejnění záměru při dispozici s částí pozemku

- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2010, **sp. zn. 30 Cdo 1250/2009**
- *Závěry:* Má-li obec v úmyslu zveřejnit záměr dispozice částí pozemku před pořízením geometrického plánu, může tak učinit, je však zcela nezbytné, aby v záměru zcela jednoznačně a nezpochybnitelně tuto část označila, nejlépe uvedením předpokládané výměry a jejím zakreslením do katastrální mapy, která bude součástí zveřejněného záměru. V opačném případě by záměr mohl být shledán jako neurčitý a z tohoto důvodu pak i uzavřená smlouva jako neplatná

Dodatek - aktuální soudní rozhodnutí k nakládání s obecním majetkem

3. Schválení „složené smlouvy“ příslušným obecním orgánem

- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2010, **sp. zn. 33 Cdo 1090/2008**
- *Závěry:*
 - Jestliže složená smlouva obsahuje závazek, o němž přísluší dle § 85 zákona o obcích rozhodnout výlučně zastupitelstvu obce, musí o této smlouvě rozhodnout (též) tento orgán (přínejmenším o její části)
 - Jestliže rozhodnutí o uzavření „složené smlouvy“ náleží zčásti do vyhrazené pravomoci zastupitelstva a zčásti do vyhrazené pravomoci rady obce, je třeba, aby o jejím uzavření předem rozhodlo v příslušných částech jak rada, tak zastupitelstvo obce. Příklad: Pronájem s navazujícím prodejem nemovitosti.
 - Jestliže rozhodnutí o uzavření „složené smlouvy“ náleží zčásti do vyhrazené pravomoci zastupitelstva obce a zčásti do nevyhrazené pravomoci rady obce, může o smlouvě rozhodnout buď rada i zastupitelstvo (jako v předchozím případě), případně ve věci může rozhodnout pouze zastupitelstvo obce, které si rozhodnutí o „části“ jinak náležející radě obce může podle § 84 odst. 4 zákona o obcích vyhradit. Příklad: smlouva o dílo spojená se zástavou